

Genderdysforie bij kinderen

Hij voelt zich een zij, of andersom

Informatie en tips voor leerkrachten in het basisonderwijs

Deze factsheet is bedoeld voor leerkrachten in het basisonderwijs die te maken krijgen met genderdysforie kinderen. De sekse van iemand is het fysieke geslacht. Het gevoel om een man of vrouw te zijn wordt de genderidentiteit genoemd. Een genderdysforie jongen voelt en gedraagt zich als een meisje, een genderdysforie meisje voelt en gedraagt zich als jongen. Er zijn per jaar 80 aanmeldingen (kinderen & adolescenten) bij Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie. Genderdysforie kinderen laten meestal al heel vroeg stereotiep gedrag zien.

SIGNALERING: Hoe herken ik het?

Kenmerken van genderdysforie bij kinderen (4-12 jaar):

1. Het kind wenst van het andere geslacht te zijn of houdt vol dat het tot het andere geslacht behoort
2. Het kind wil graag de rol van het andere geslacht op zich nemen in fantasiespel of fantaseert om van het andere geslacht te zijn
3. Het kind wijst speelgoed en spellen af die typisch zijn voor het eigen geslacht of hij /zij wil juist erg graag zijn /haar tijd besteden zoals het andere geslacht dat doet
4. Het kind speelt het liefst met kinderen van het andere geslacht
5. Het kind heeft een hekel aan het eigen lichaam
6. Het kind wenst om de primaire/secundaire geslachtskenmerken van het andere gender te hebben
7. Het kind lijdt eronder dat de genderidentiteit afwijkt van het geslacht en/of wordt beperkt in het functioneren bijvoorbeeld thuis of op school
8. Het gedrag is langdurig (min. 6 mnd.) en opvallend

Signaleer je deze kenmerken? Neem dan contact op met de jeugdarts/verpleegkundige of maatschappelijk werker van de school. Maar let op, het wil niet altijd zeggen dat er daadwerkelijk sprake is van genderdysforie. Focus op achterliggende problematiek.

BIJ JONGENS:

- Voorkeur voor het dragen van meisjeskleding / doen alsof hij een meisje is
- Noemt zijn penis/testikels walgelijk, dat deze zullen verdwijnen of dat het beter zou zijn deze niet te hebben
- Keurt wilde spelletjes af
- Wijst stereotypisch jongens speelgoed, spellen en activiteiten af

BIJ MEISJES:

- Wil alleen typisch jongenskleding dragen
- Wijst zittend plassen af
- Zegt dat ze een penis heeft of dat deze aan zal groeien
- Zegt dat ze geen borsten wil / niet ongesteld wil zijn
- Heeft een hekel aan standaard vrouwenkleding

WIST U DAT?

Een grote groep van alle genderdysforie kinderen (**meer dan 50%**) blijkt na de puberteit geen genderdysforie te hebben, maar homoseksueel te zijn.

Voor meer informatie over de behandeling vanaf de puberteit en geslachtsveranderende operaties zie: <http://www.vumc.nl/afdelingen/zorgcentrum-voor-gender/Genderdysforie/>

BESPREEKBAARHEID: Wat zeg ik?

Voor deze kinderen is het prettig om over hun gevoelens te kunnen praten. Het kan daarmee stress en lijden verminderen en een enorme opluchting geven. Door de gedragskenmerken (zie signalen) in positieve zin in een individueel gesprek te benoemen kan je als leerkracht het kind uitnodigen om hierover te kunnen en durven praten. Neem het kind serieus in dit gesprek en stel open vragen hierover zonder stereotypering te benadrukken. Bij het bespreekbaar maken van het onderwerp in de klas kan de leerkracht video's en boeken gebruiken die in de bijlage te vinden zijn. Door deze materialen kunnen leerlingen de gevoelens van het kind beter begrijpen, waardoor ze het makkelijker accepteren, omdat er een positief beeld gecreëerd wordt. Hierna kan een gesprek op gang komen en zal er meer ingang zijn voor de medeleerlingen om vragen te stellen aan het kind, zodat hun begrip wordt vergroot. Als er openheid gecreëerd is, zal er mét het kind gepraat worden in plaats van over het kind. Zorg ervoor dat er goed contact is met de ouders, voordat er met het kind en met de klas over het onderwerp wordt gepraat.

DOORVERWIJZING: Wat kan ik doen?

1. Zorg altijd voor goed contact en overleg met de ouders.
2. Bij vragen en als het kind lijdt onder de gevoelens, overleg via de ouders met de huisarts van het kind of raadpleeg de jeugdarts op school (voor passende hulp).

Gespecialiseerde hulp:

1. **Transvisiezorg.** Biedt professionele hulpverlening en begeleidt kinderen en hun ouders en jongeren. Ook is er de mogelijkheid om scholen te begeleiden. <http://www.transvisiezorg.nl/kinderen>
2. **Genderteam van het LUMC.** <http://www.curium-lumc.nl/patienteninfo/afdelingen-en-teams/genderteam/>
3. **Kennis en Zorgcentrum voor Genderdysforie** <http://www.vumc.nl/afdelingen/zorgcentrum-voorgender/>

Waar vind ik informatie?

LITERATUUR:

- Genderkinderen

Sarah Wong en Ellen de Visser

Het boek Genderkinderen is het verslag van de strijd die zij leveren om het geluk te vinden dat voor de meesten zo vanzelfsprekend is, maar waarvoor zij een onvoorstelbare beslissing moeten nemen.

- Hoera het is een meisje!

Els Schijf, onder redactie van Bastiaan Franse

Dit boek is geschreven door de moeder van een genderdysfoor jongetje dat zich uitgesproken meisjesachtig gedraagt. Via Transvisie Zorg.

- Genderdysforie en school

Els Schijf, onder redactie van Bastiaan Franse

Boek met uitgebreide tips en ideeën voor de opvang van genderkinderen in het onderwijs. Via Transvisie Zorg.

- Majlent, jongen in meisjesdagen °

Ted van Lieshout

Joeri is 12 jaar en denkt dat hij beter in de wereld zou passen als hij een meisje was. Hij noteert een aantal dagen uit zijn leven, waarin hij denkt dat het wonder zal gebeuren en hij eindelijk een meisje zal worden.

- De jurk van Jan °

Katrien Vandewoude

In de winkel ziet Fien haar nieuwe buurman Jan. Hij koopt een jurk. Voor wie? Fien hoort dat hij geen dochter, vrouw of vriendin heeft. Ze piekert zich suf. Kocht Jan de jurk dan voor zichzelf?

- 10,000 Dresses °

Marcus Ewert

Prentenboek, een modern sprookje over het worden van wie je je van binnen voelt. Bailey is een jongen maar droomt over jurken.

BEELDMATERIAAL:

- Valentijn °

Documentaire van Hetty Nietsch waarin Valentijn, een jongen die zich een meisje voelt, vanaf zijn achtste tot zeventiende levensjaar wordt gevolgd.

<http://www.npo.nl/valentijn/15-05-2013/WO VARA 010361>

- Joppe °

IDFA documentaire over Joppe, een 13-jarig transgender meisje. Daarnaast is Joppe ook te gast geweest in het programma "Wat Zou Je Doen".

<https://www.youtube.com/watch?v=dSIEScXUK70>

<http://www.youtube.com/watch?v=xrGWXUxqMxl>

- Genderkinderen Louis en Joppe bij Sophie op 3°

<https://www.youtube.com/watch?v=xrXYbbk1g3Y&app=desktop>

LINKS:

Gender in de blender

Een educatief pakket over genderdiversiteit en transgender en informatie voor leerkrachten.

http://www.genderindeblender.be/images/lesmap%20-%20GENDERINDEBLENDER_2014.pdf

<http://www.genderindeblender.be/extra1.htm>

<http://www.genderindeblender.be/extra2.htm>

Patiëntenorganisatie Transvisie

Voor én door transgenders, zet zich in voor mensen met vragen rondom hun genderidentiteit, hun familie, hun naasten en hun relevante omgeving.

<http://www.transvisie.nl/transvisie.nl/index.php/genderkinderen>

Gay&School

<http://www.gayandschool.nl/lesgeven/genderkinderen>

° = geschikt om te gebruiken voor kinderen / in de klas.

Oudervereniging Berdache

Heeft een hulpline en organiseert activiteiten.

<http://www.transvisie.nl/transvisie.nl/index.php/berdache-kind-en-ouders>

TIPS: Waar moet ik op letten?

1. Creëer een goed en veilig sociaal netwerk voor een kind, voor een versterkte weerbaarheid.
2. Schenk aandacht aan wat het kind nodig heeft, met betrekking tot zijn/haar gevoelens.
3. Spreek het kind aan zoals ... dat wil.
4. Houdt er rekening mee dat dit ook een fase kan zijn (waarin het kind ook ondersteund moet worden). Er is een grote kans dat de wens tot geslachtsverandering verdwijnt na de puberteit.
5. Niet praten over toekomstige ombouwing, maar een toekomstige transitie.
6. Geen geslachtsstereotypen benadrukken.
7. Geef iedere leerling de kans om zijn of haar eigen identiteit te vinden en wees trots op de diversiteit van elke leerling.
8. Geef voorbeelden van bekende rolmodellen met genderdysforie.

LET OP! Genderdysforie is erg ingrijpend. Het is belangrijk te letten op eventuele bijkomende problemen. Deze kinderen kunnen afgewezen worden door de omgeving, sociaal uitgesloten worden, gepest worden of te maken krijgen met geweld. De (psychische) problemen die voorkomen zijn: een negatief zelfbeeld, gedragsproblemen, leerproblemen, zelfmoordgedachten, angstproblemen en/of stemmingsproblemen (depressieve gevoelens). Wees hier alert op en verwijst door, want hulp is dan noodzakelijk.